

УДК 81:[502/504:316.77]

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/98-2-41>**Оксана СТЕЦЕНКО,***orcid.org/0000-0001-8420-7989*Здобувач ступеня доктора філософії,
Аспірант кафедри германської філології,

Сумського державного університету

(Суми, Україна) *stetsenko.stetsenko.oksana@gmail.com*

МОВНІ ЗАСОБИ МАНІПУЛЯТИВНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ АГЕНТІВ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті досліджуються способи опущення та замовчування агентів за допомогою мовних засобів в екологічному медіадискурсі. Використовуючи концепцію репрезентації соціальних акторів Т. ван Леувена, у статті застосовується соціосемантичний підхід до інтерпретації мовного вираження категорії агентивності. Цей підхід трактує категорію агентивності не лише як лінгвістичну категорію, а як засіб маніпулятивного впливу на цільову аудиторію ЗМІ. Аналіз в межах соціосемантичного та прагматичного підходу до категорії агентивності в екологічному дискурсі дозволяє виявити можливість уникнення людиною відповідальності за екологічні проблеми, применшення, приховування, чи заперечення рушійної ролі людини у трансформації середовища існування. У статті досліджуються мовні засоби, за допомогою яких носії провини за екологічні проблеми опускаються у новинних статтях або репрезентуються імпліцитно, тобто присутні частково, на другому плані. Розглянуто наступні способи реалізації стратегії виключення агентів в екологічному медіадискурсі: супресія (або повне замовчування / опущення агента), фоновіа репрезентація агента (за Т. ван Леуеном), прийоми “mask”, “trace” та “void” в основі стратегії «стирання» (за А. Стіббе). Прагмалінгвальний аналіз мікроконтекстів новинних статей, в яких використано вищезазначені стратегії, дозволив помітити їх потенціал як стратегії уникнення відповідальності людиною за завдані збитки природному середовищу та його мешканцям. Стратегії досягають прагматичного ефекту за допомогою мовних засобів на лексико-семантичному, граматичному, стилістичному рівнях, зокрема у конструкціях пасивного, середнього станів, інфінітивних клауз та номіналізованих процесів у позиції підмета, за допомогою гомогенізованої чи генералізованої репрезентації агентів, лексичної заміни на основі родо-видових зв'язків, метонімії, метафори, евфемізмів тощо для «замовчування» агента та применшення прояву антропогенного впливу у дискурсі.

Ключові слова: екологічний медіадискурс, агент, стратегія виключення, соціальні актори, маніпуляції.

Oksana STETSENKO,*orcid.org/0000-0001-8420-7989*Ph.D. student at the Department of Germanic Philology
Sumy State University(Sumy, Ukraine) *stetsenko.stetsenko.oksana@gmail.com*

LINGUISTIC MEANS OF MANIPULATIVE REPRESENTATION OF AGENTS IN ECOLOGICAL DISCOURSE

The article examines how agents are omitted and concealed through linguistic means in environmental media discourse. Using T. van Leeuwen's conceptual framework of social actors' representation, it applies a socio-semantic approach to interpreting the verbal expression of agency. This approach treats agency not only as a linguistic category but also as a means of manipulative influence on the media's target audience. Socio-semantic and pragmatic methods are used to analyze the category of agency in environmental discourse. These approaches help pinpoint cases in which humankind may sidestep responsibility for environmental problems, downplay, conceal, or deny its role as a driver of environmental transformation. The article reviews the linguistic means by which those responsible for environmental problems are omitted or represented implicitly – that is, presented partially or placed in the background – in news articles. The study examines agent exclusion strategies in environmental media discourse, including suppression (complete omission of the agent), backgrounding (according to T. van Leeuwen), and the mechanisms of “mask”, “trace”, and “void” in the erasure strategy (according to A. Stibbe). A pragmalinguistic analysis of microcontexts from news articles shows the potential of the above-mentioned strategies to shift responsibility for environmental damage away from humankind. These strategies achieve their pragmatic effect through linguistic means at the lexical-semantic, grammatical, and stylistic levels. This is particularly evident in constructions with passive and middle voices, infinitive clauses, and nominalized processes as subjects, as well as with homogenized or generalized representations of agents, lexical substitution involving hypernym-

hyponym relations, metonymy, metaphor, and euphemisms, all used to conceal the agent and downplay the visibility of anthropogenic impact in the discourse.

Key words: *ecological media discourse, agent, exclusion strategy, social actors, manipulations.*

Постановка проблеми. Людина, її діяльність на планеті Земля, трансформуючи та адаптуючи своє середовище до власних потреб, впливає на планетарні процеси життєдіяльності. Діяльність людини, її масштаби та інтенсивність впливу порушують баланс в екосистемах. Однак, усвідомлення людиною її внеску у трансформацію середовища існування здатне пом'якшити та виправити завдану шкоду. ЗМІ відіграють важливу роль в інформуванні громадськості про екологічні проблеми. Способи висвітлення новин ЗМІ, тактики та стратегії, які вони використовують впливають на громадську думку та поведінку. Актуальність теми дослідження зумовлена увагою громадськості до екологічних проблем, зростаючим інтересом серед лінгвістів до дослідження екологічного дискурсу загалом та мовних засобів як досягнення комунікативної мети, прагмалінгвального потенціалу мовних засобів у формуванні світогляду людини. **Мета дослідження** полягає у дослідженні мовних засобів, які використовуються для маніпулятивної репрезентації агента за допомогою стратегій виключення соціальних акторів, «стирання», фонові агентивності в екологічному дискурсі (на матеріалі новинних статей інтернет-видання «The Guardian» з 2019 по 2025 рр.).

Аналіз досліджень. Зсув до соціолінгвістичної парадигми лінгвістичних розвідок сприяв актуалізації досліджень соціальної природи мов і адаптації методологічного апарату для аналізу потенціалу впливу дискурсів на когнітивну систему людини у контексті масової комунікації. На цей аспект звернув увагу Т. ван Дейк. Зокрема, науковець зазначає про прагматичні механізми реалізації мови як соціальної дії у формі мовленнєвих актів (van Dijk, 1983: 21). Для Н. Ферклафа мова є соціальною структурою, яка володіє потенціалом впливу на події у соціумі: впорядковуючись в межах дискурсу, мова експлікується у вигляді тексту, який стає частиною соціальних подій (Fairclough, 2003: 38). Категорія агентивності разом з соціальними структурами і соціальними практиками, які формують соціальні події, і, відповідно, тексти (Fairclough, 2003: 42). Науковець вводить поняття «соціальні агенти», яких визначає як «вільних»: соціальні агенти є обмеженими соціально, але неповністю соціально детермінованими стосовно їх дій. Категорія агентивності структурує тексти, встановлюючи у них причинно-наслідкові зв'язки (Fairclough, 2003: 22).

Науковці досліджували роль дієслова, відмінності між фразами з експліцитним агенсом та ергативними фразами для опису подій на сприйняття агента дії, носія провини серед носіїв англійської та японської мови, у різних культурних просторах (Fausey et al., 2010). Д. Круз (Cruse, 1973) вивчав проблематику застосування категорії агентивності до неживих об'єктів, явищ, коли вони знаходяться в позиції агенса, та аспекту усвідомленого виконання дій агентом, а також наголошував на важливості контексту в аналізі причинно-наслідкових зв'язків для виявлення агента. Концепція бачення Т. ван Леувен соціальних акторів виходить за межі лінгвістики – науковець підходить до інтерпретації категорії агентивності крізь призму соціології (van Leeuwen, 2003). Екологічний дискурс не стає винятком у дослідженнях особливостей репрезентації та прагматичного потенціалу категорії агентивності, навпаки – активна увага громадськості до стану природного середовища роблять актуальними висвітлення новин про проблеми екологічного характеру. Г. Людекке та М. Бойкофф (Luedecke, Boykoff, 2017) зазначають, що висвітлення екологічних проблем не є відокремленим від соціального середовища людини, а отже, трактується крізь призму політичного, наукового, соціального, економічних аспектів.

Виклад основного матеріалу. Для Т. ван Леувена соціальна агентивність не завжди виражається лінгвістичною категорією агентивності. Тобто іменник у активній позиції агенса у реченні не завжди вказує на соціального агента. Соціальний агент може знаходити мовне вираження у різних частинах мови (van Leeuwen, 2003: 32). Мова надає можливості зробити агента видимим для реципієнта інформації чи приховати. Граматичне впорядкування, семантичне значення лексичної одиниці, яка використовується для позначення агента, стилістичні засоби: мовні засоби слугують для втілення маніпулятивної репрезентації соціальних акторів Т. ван Леувен досліджував репрезентацію соціальних акторів у висвітленні проблеми іміграції. Науковець продовжує традицію М. Халлідея і трактує грамматику як «потенціал значення», а не як «набір правил» (van Leeuwen, 2003: 32). Тобто граматичні структури дають можливість мовцю висловити свою думку, а не є суто засобом, який визначає сказане. Однак, науковець зосереджується не на транзитивності, пасивному стані чи номіналізації як засобів опущення соціаль-

них акторів, навпаки – він вивчає соціосемантичні способи репрезентації соціальних акторів і встановлює соціологічне і критичне значення визначених категорій. Соціологічна та лінгвістична категорії агентивності не є одним і тим самим явищем. У критичному дискурс-аналізі науковець застерігає загострювати увагу лише на конкретних лінгвістичних категоріях чи позиціях у реченні у пошуках соціологічного агента (van Leeuwen, 2003: 33). Виконання дій агентом в мовній реальності не тотожне виконанню дії в дійсності. Науковець протиставляє реальність у дійсності та реальність вираженої у мові. Саме тому науковець визнає агентами неодухотворені суб'єкти (van Leeuwen, 2003: 33). В екологічному дискурсі ми спостерігаємо подібне, коли у ролі агента-носія провини за екологічну проблему власне саме проблема, діяльність, технологічний артефакт тощо. Науковець робить спробу поєднати соціологічні категорії, лінгвістичні категорії, риторичні прийоми для формування єдиної концепції «соціального актора», дослідити способи, якими соціальні практики вбудовуються в дискурси про соціальні практики (van Leeuwen, 2003: 34–35). Звертаємо свою увагу на стратегію виключення (exclusion) соціального актора, яку науковець вважає важливим аспектом у критичних дискурс-дослідженнях. Стратегія виключення використовується, коли агенти, які займають домінуючу позицію та проявляють експлуататорське ставлення до суб'єктів потребують завуалювання у медіа аби подовжити свою домінуючу позицію, при цьому вони виступають як «прихильники прогресу, закону та порядку, які прагнуть усунути соціальне зло та конфлікти, але ніколи не нести за це відповідальність» (van Leeuwen, 2003: 38–39). У межах стратегії виключення Т. ван Леувен виокремлює два способи її реалізації, а саме: супресія (повне замовчування / опущення соціального актора) та фонова репрезентація. Супресія (suppression) характеризується повною відсутністю соціального актора у мовному вираженні. Фонова репрезентація (backgrounding) передбачає вибірковість згадування соціальних акторів у тексті. Фонова репрезентація – це не повне виключення соціального актора, а применшення його ролі шляхом завуалювання та/або другорядного зазначення у тексті. А. Стіббе (Stibbe, 2021: 144–145) виокремлює такі форми стратегії «стирання» (“erasure”): “void” (цілковите виключення / стирання), “mask” (замасковане стирання чи репрезентація у видозміненій формі), “trace” (форма стирання, коли можна відслідкувати «стертий» елемент, аспект тощо). Розглянемо мовні засоби, за допомогою

яких знаходить своє вираження стратегія супресії у прикладах з новинних статей інтернет-видання «The Guardian»:

– Пасивні конструкції.

“Resources are being extracted from the planet three times faster than in 1970...” («The Guardian», 2019, March 12). У прикладі пацієнс (*resources*) займає у реченні салієнтну позицію. Агент є редукованим у цьому контексті. На те, що у прикладі використано стратегію супресії свідчить відсутність фрази з прийменником *by*, вживання якої передбачає зазначення соціального актора, і свідчило б про фонову репрезентацію агента. Семантика дієслова *to extract* вказує, що носієм провини, агентом імпліковано виступає промислова діяльність людства, а саме видобування ресурсів, надр.

“This means that marine life is being squeezed out of places it is able to survive,” said Dutton.” («The Guardian», 2024, June 04). У прикладі, за допомогою пасивної конструкції констатується лише факт еміграції представників морської фауни з їх природного середовища існування. Збірний іменник *marine life* (як приклад генералізованої номінації мешканців морських екосистем) імпліцитно вказує на велику кількість істот, які зазнають негативного впливу, а також апелює до почуттів реципієнтів, викликає емпатію, нагадуючи, що морська фауна є живою. Агента у цьому реченні неможливо імплікувати навіть семантично, адже фразове дієслово *squeeze out* семантично вказує лише на характер впливу, якого зазнає пацієнс. Семантичне наповнення фразового дієслова *squeeze out* (знаходимо у дефініції Оксфордського словника (Oxford Advanced Learner’s Dictionary, n.d.)) вказує, що переміщення, міграція відбувається для морської фауни примусово, під тиском.

“However, species are being lost today even faster than in any of the previous five mass extinctions that have struck the planet.” («The Guardian», 2023, February 24). Приклад ілюструє використання маніпулятивного прийому нагнітання страху, загрози (fear-mongering): за допомогою лексем *extinctions*, *struck*. Підсилюється страх ще й за допомогою іменника *mass*, який модифікує лексему *extinctions* і вказує на масштаби втрат, прикметник *fast* у вищому ступені порівняння (*faster*) вказує на швидкість перебігу ситуацій і може нагнітати відчуття неминучості. Варто зазначити, що у даному прикладі дієслово *loose* виконує евфемістичну функцію, що «замасковує» будь-яке втручання з боку людини у природне середовище, що призводить до вимирання видів живих істот.

Конструкції активного та пасивного стану володіють потенціалом впливу на реципієнтів інформа-

ції. Пасивний стан є лінгвістичним засобом, який слугує для «маскування» причинно-наслідкових зв'язків та відповідальності. Зміщення тематичної ролі «ціль» на перший план, у тематичну позицію, що представляє її як даність, заздалегідь відому, а також відсуває тематичну роль агенса на другий план або опускає взагалі (Alexander, 2009: 48). В. Лінгл зазначає про дві ознаки пасивного стану, які роблять можливим містифікувати агента (Lingle, 2017: 23), а саме:

– Переміщення додатка максимально близько до тематичної позиції агенса.

– Додавання допоміжного дієслова “be”, що трансформує процес у такий, який сприймається як директива, правило. В екологічному дискурсі такі фрази як “*measures to be taken to...*”, “*Areas to Be Avoided (ATBAs)*”, які знаходимо у “Конвенції про мігруючі види”, Резолюції 14.5, 2024 року (UNEP/CMS/Resolution 14.5., 2024).

– Опущення агента за допомогою інфінітивної клаузи у позиції підмета (van Leeuwen, 2003: 40). Відсутність категорії часу, особи, числа в інфінітивній конструкції дозволяє подати дію абстрактною, яка не залишає слідів для декодування соціального агента.

– Субстантивовані процеси експлікують лише семантичну категорію діяльності, але не самого виконавця дії. Наприклад, у наступному уривку субстантивовані процеси (*deforestation, conversion*) постають у ролі носіїв провини за екологічні проблеми.

“*Deforestation and the conversion of wild spaces for human food production have largely been blamed for the destruction of Earth’s web of life.*” («The Guardian», 2020, September 10).

Номіналізація надає діям, процесам рис анонімності, інваріантності, універсальності, деперсоналізації, амбівалентності, категорії безособовості, стилю об’єктивного висвітлення інформації. Номіналізація перетворює процеси на стани та об’єкти, а конкретне – на абстрактне. Під час дискурсу-аналізу номіналізовані процеси та дії постійно спонукають лінгвіста під час прочитання запитувати “хто” (Alexander, 2009: 50).

Фонова репрезентація здобуває мовне вираження за допомогою перелічених нижче мовних засобів та прийомів.

– Включення агента за допомогою фраз з постмодифікаторами: простими приєдниками (*by, of, from* тощо), складеними приєдниками на позначення причини (*due to, because of, owing to*):

“*Wildlife populations are in freefall around the world, driven by human overconsumption, population growth and intensive agriculture, according to*

a major new assessment of the abundance of life on Earth.” («The Guardian», 2020, September 10).

“*...nature is being exploited and destroyed by humans on a scale never previously recorded.*” («The Guardian», 2020, September 10).

“*Wildlife is being destroyed via the razing of natural habitats for farming and mining, pollution and overhunting.*” («The Guardian», 2023, February 24).

“*Natural resource extraction has soared by almost 400% since 1970 due to industrialisation, urbanisation and population growth, according to a presentation of the five-yearly UN Global Resource Outlook made to EU ministers last week.*” («The Guardian», 2024, January 31).

– Опущення агента за допомогою прикметника.

“*Toxic air, water and soil are ‘existential threat to human and planetary health’, says global review*” («The Guardian», 2022, May 17). У прикладі ми спостерігаємо, що препозитивний атрибут *toxic* з негативною конотацією для характеристики абіотичних середовищ, а точніше повітря, води та ґрунту передає вже власне факт забруднення, присутності отруйних речовин у складі повітря (Merriam-Webster, n.d.; Online Etymology Dictionary, n.d.). Однак прикметник, який вказує лише на стан повітря, води та ґрунту опускає і агента, і чинники, і складові речовини, які призводять до забруднення. При цьому компоненти абіотичного середовища, знаходячись в активній позиції агенса, виступають носіями провини за екологічні проблеми і становлять екзистенційну загрозу для людини та здоров’я планети. Словосполучення *planetary health* можемо трактувати як антропоморфну метафору (планета уособлює собою людину) або як метонімію (планета уособлює собою цілісну екосистему, а здоров’я кожного і всіх залежить від здоров’я самої екосистеми).

Однак не завжди за допомогою прикметника можливо «замаскувати» носія провини, агента дії чи його діяльність. Розглянемо наступний приклад, в якому декодувати носія провини за виникнення пандемії Covid-19 можливо з семантичного аналізу морфологічної структури прикметника.

“*The Covid-19 pandemic has awakened the world to the threat that zoonotic diseases pose to humans,*” said Richard Ostfeld, at the Cary Institute of Ecosystem Studies, US, and Felicia Keesing at Bard College, US, in a commentary in *Nature*. “*With this recognition has come a widespread misperception that wild nature is the greatest source of zoonotic disease,*” they said.” («The Guardian», 2020 August 05). Прикметник *zoonotic*, який утворився від поєднання кореню *zoonosis* та суфіксу *ic*. Етимологічний слов-

ник (Online Etymology Dictionary, n.d.) надає таку дефініцію лексемі *zoonosis*: “*disease communicated to humans by animals*”. У грецькій мові *zoo* означає «тварина», а *nosos* позначає «хворобу». Суфікс *ic* має походження з середньоанглійського періоду розвитку англійської мови, і означає “*having to do with, having the nature of, being, made of, caused by, similar to*”. З семантичного значення прикметника у даному мікроконтексті впливає, що тварини виступають носієм провини за виникнення пандемії коронавірусної хвороби.

– Опущення агента за допомогою середнього стану, ергативних конструкцій. При цьому подія сприймається природною, без факторів зовнішнього впливу. Приклади знаходимо у заголовках статей інтернет-видання «*The Guardian*»:

“*Land degradation expanding by 1m sq km a year; study shows.*” («*The Guardian*», 2024, December 01).

“*Extraction of raw materials to rise by 60% by 2060, says UN report.*” («*The Guardian*», January 31).

– Фонова репрезентація агентів може реалізуватися за допомогою простих еліпсів у нефінітних клаузах з дієприкметниками, які мають закінчення *ing, ed*, в інфінітивних реченнях з *to* та паратактичних реченнях.

“*Degraded landscapes lead to more fires... Degraded ecosystems are generally more flammable, with more fires causing more landscape damage.*” («*The Guardian*», 2023, November 29). В уривку *landscapes* для позначення системи екосистем (Doing, 1997) постає власне носієм провини за спричинення пожеж. Однак роль людини у цьому прикладі є імпліцитною, адже прикметник *degraded* водночас і характеризує ландшафт, і «закодовує» у своєму семантичному наповненні реальну причину – процеси руйнації, яких зазнають ландшафти в результаті пожеж. Отже, категорія агентивності відіграє важливе значення у висвітленні причин виникнення екологічних

проблем. Категорія агентивності і способи репрезентації у мові медіа соціальних акторів стають інструментами впливу у медіаекосистемах.

Висновки. Соціологічна та лінгвістична категорії агентивності не є одним і тим самим явищем. У критичному дискурсі-аналізі Т. Ван Леувен застерігає загострювати увагу лише на конкретних лінгвістичних категоріях чи позиціях у реченні у пошуках соціального актора (van Leeuwen, 2003: 33). На нашу думку, і враховуючи наші спостереження, соціального актора і носія провини за екологічні проблеми не завжди позначає його позиція агенса чи підмета, чи хоча б його мовне вираження іменником. ЗМІ за допомогою мови реалізують свій прагматичний вплив на адресата інформації. В новинних статтях, в яких висвітлюються проблеми екологічного характеру, ЗМІ формує сприйняття реальності, ступеню нагальності вирішення проблем, визначають носіїв провини за порушення функціонування екосистем та життєдіяльності їх мешканців та відповідальних за відновлення балансу у природному середовищі. Категорія агентивності відіграє важливе значення у висвітленні причин виникнення екологічних проблем. Категорія агентивності і способи репрезентації у мові медіа соціальних акторів стають інструментами впливу у медіаекосистемах. Мовні засоби на лексико-семантичному, синтаксичному, стилістичному рівнях визначають реалізацію стратегії опущення соціальних акторів через повне опущення чи фонову репрезентацію за допомогою мовних засобів, які можуть «маскувати» носія провини за екологічну провину та «пом’якшувати» ступінь антропогенного впливу на середовище. Перспективним для подальших лінгвістичних розвідок вважаємо дослідження патернів реалізації стратегії виключення та фонові репрезентації соціальних акторів, зокрема особливості їх впливу на почуття відповідальності за вирішення екологічних проблем серед читачів ЗМІ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Alexander R. J. Framing discourse on the environment: A critical discourse approach. New York & : Routledge, 2009. 239 p.
2. Cruse D. A. Some thoughts on agentivity. *Journal of Linguistics*. 1973. Vol. 9, no. 1. P. 11–23. URL: <https://doi.org/10.1017/s0022226700003509> (date of access: 28.11.2025).
3. Doing H. The landscape as an ecosystem. *Agriculture, Ecosystems & Environment*. 1997. Vol. 63, no. 2–3. P. 221–225. URL: [https://doi.org/10.1016/s0167-8809\(97\)00016-9](https://doi.org/10.1016/s0167-8809(97)00016-9) (date of access: 28.01.2026).
4. Fairclough N. *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. Routledge, 2003. 272 p.
5. Fausey C. M., Long B., Inamori A., L. Boroditsky. Constructing agency: the role of language. *Frontiers in Psychology*. 2010. Vol. 1. P. 1–11. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2010.00162> (date of access: 31.03.2026).
6. Harper D. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/word/zoonotic> (date of access: 12.02.2026)
7. Lingle W. A. Nominalizations, agentless passives and social actor mystification : newspaper editorials on the Greek financial crisis : thesis. 2017. 202 p. URL: <http://etheses.bham.ac.uk/id/eprint/8316/> (date of access: 07.01.2026).

8. Luedecke G., Boykoff M. T. Environment and the media. *The International Encyclopedia of Geography*. 2017. P. 1–8. URL: <https://doi.org/10.1002/9781118786352.wbieg0464> (date of access: 12.01.2026).
9. Merriam-Webster: America's Most Trusted Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/toxic> (дата звернення: 31.03.2026).
10. Oxford Advanced Learner's Dictionary at OxfordLearnersDictionaries.com. *Oxford Learner's Dictionaries | Find definitions, translations, and grammar explanations at Oxford Learner's Dictionaries*. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/squeeze-from> (date of access: 31.03.2026).
11. Stibbe A. *Ecolinguistics*. Second edition. | Abingdon, Oxon ; New York, NY : Routledge, 2021. 260 p. URL: <https://doi.org/10.4324/9780367855512> (date of access: 19.12.2025).
12. van Dijk T. A. Discourse Analysis: Its Development and Application to the Structure of News. *Journal of Communication*. 1983. Vol. 33, no. 2. P. 20–43. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1983.tb02386.x> (date of access: 24.12.2025).
13. van Leeuwen T. *Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis* / ed. by C. R. Caldas-Coulthard, M. Coulthard. London and New York, 2003. P. 32–70.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Carrington D. Deadly diseases from wildlife thrive when nature is destroyed, study finds. *The Guardian*. 2020. 05 August [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2020/aug/05/deadly-diseases-from-wildlife-thrive-when-nature-is-destroyed-study-finds> (date of access: 02.03.2026).
2. Carrington D. Ecosystem collapse 'inevitable' unless wildlife losses reversed. *The Guardian*. 2023. 24 February [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2023/feb/24/ecosystem-collapse-wildlife-losses-permian-triassic-mass-extinction-study> (date of access: 29.01.2026).
3. Carrington D. Pollution responsible for one in six deaths across planet, scientists warn. *The Guardian*. 2022. 17 May [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2022/may/17/pollution-responsible-one-in-six-deaths-across-planet> (date of access: 28.02.2026).
4. Carrington D. Sharks deserting coral reefs as oceans heat up, study shows. *The Guardian*. 2024. 9 September [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/article/2024/sep/09/sharks-deserting-coral-reefs-climate-crisis-heating-oceans-study> (date of access: 14.09.2025).
5. Devlin H. Light pollution causes urban birds to stay awake longer each day, study finds. *The Guardian*. 2025. 21 August [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2025/aug/21/light-pollution-causes-urban-birds-to-stay-awake-longer-each-day-study-finds> (date of access: 16.09.2025).
6. Greenfield P. Humans exploiting and destroying nature on unprecedented scale – report. *The Guardian*. 2020. 10 September [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2020/sep/10/humans-exploiting-and-destroying-nature-on-unprecedented-scale-report-aoe> (date of access: 31.03.2026).
7. Lu D. World's feral pigs produce as much CO2 as 1.1m cars each year, study finds. *The Guardian*. 2021. 19 July [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2021/jul/19/worlds-feral-pigs-produce-as-much-co2-as-11m-cars-each-year-study-finds> (date of access: 17.09.2025).
8. Milman O. Oceans face 'triple threat' of extreme heat, oxygen loss and acidification. *The Guardian*. 2024. 4 June [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/article/2024/jun/04/extreme-heat-oceans-acidification> (date of access: 12.09.2025).
9. Neslen A. Extraction of raw materials to rise by 60% by 2060, says UN report. *The Guardian*. 2024. 31 January [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2024/jan/31/raw-materials-extraction-2060-un-report> (date of access: 10.09.2025).
10. UNEP/CMS/Resolution 14.5. Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals. Adopted by the Conference of the Parties at its 14th Meeting (Samarkand, February 2024). 5 p.
11. Watts J. Land degradation expanding by 1m sq km a year, study shows. *The Guardian*. 2024. 01 December [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2024/dec/01/land-degradation-expanding-by-1m-sq-km-a-year-study-shows> (date of access: 01.03.2026).
12. Watts J. Resource extraction responsible for half world's carbon emissions. *The Guardian*. 2019. 12 March [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2019/mar/12/resource-extraction-carbon-emissions-biodiversity-loss> (date of access: 12.09.2025).
13. Weston P. 10 ways the climate crisis and nature loss are linked. *The Guardian*. URL: 2023. 29 November [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2023/nov/29/10-ways-in-which-climate-crisis-and-nature-are-linked-aoe> (date of access: 25.02.2026).

REFERENCES

1. Alexander R. J. (2009) Framing discourse on the environment: A critical discourse approach. New York & : Routledge, 239.
2. Cruse D. A. (1973) Some thoughts on agentivity. *Journal of Linguistics*, 9 (1), 11–23. URL: <https://doi.org/10.1017/s0022226700003509> (date of access: 28.11.2025).
3. Doing H. (1997) The landscape as an ecosystem. *Agriculture, Ecosystems & Environment*, 63, 221–225. URL: [https://doi.org/10.1016/s0167-8809\(97\)00016-9](https://doi.org/10.1016/s0167-8809(97)00016-9) (date of access: 28.01.2026).
4. Fairclough N. (2003) *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. Routledge, 272 .
5. Fausey C. M., Long B., Inamori A., L. Boroditsky. (2010) Constructing agency: the role of language. *Frontiers in Psychology*, 1, 1–11. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2010.00162> (date of access: 31.03.2026).

6. Harper D. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/word/zoonotic> (date of access: 12.02.2026)
7. Lingle W. A. (2017) Nominalizations, agentless passives and social actor mystification : newspaper editorials on the Greek financial crisis : thesis, 202. URL: <http://etheses.bham.ac.uk/id/eprint/8316/> (date of access: 07.01.2026).
8. Luedecke G., Boykoff M. T. (2017) Environment and the media. *The International Encyclopedia of Geography*, 1–8 URL: <https://doi.org/10.1002/9781118786352.wbieg0464> (date of access: 12.01.2026).
9. Merriam-Webster: America's Most Trusted Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/toxic> (дата звернення: 31.03.2026).
10. Oxford Advanced Learner's Dictionary at OxfordLearnersDictionaries.com. *Oxford Learner's Dictionaries | Find definitions, translations, and grammar explanations at Oxford Learner's Dictionaries*. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/squeeze-from> (date of access: 31.03.2026).
11. Stibbe A. (2021) Ecolinguistics. Second edition. | Abingdon, Oxon ; New York, NY : Routledge, 260. URL: <https://doi.org/10.4324/9780367855512> (date of access: 19.12.2025).
12. van Dijk T. A. (1983) Discourse Analysis: Its Development and Application to the Structure of News. *Journal of Communication*, 33 (2), 20–43. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1983.tb02386.x> (date of access: 24.12.2025).
13. van Leeuwen T. (2003) Texts and Practices: *Readings in Critical Discourse Analysis* / ed. by C. R. Caldas-Coulthard, M. Coulthard. London and New York, 32–70.

REFERENCES FOR ILLUSTRATIVE MATERIAL

1. Carrington D. (2020) Deadly diseases from wildlife thrive when nature is destroyed, study finds. *The Guardian*. August 05 [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2020/aug/05/deadly-diseases-from-wildlife-thrive-when-nature-is-destroyed-study-finds> (date of access: 02.03.2026).
2. Carrington D. (2023) Ecosystem collapse 'inevitable' unless wildlife losses reversed. *The Guardian*. February 24 [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2023/feb/24/ecosystem-collapse-wildlife-losses-permian-triassic-mass-extinction-study> (date of access: 29.01.2026).
3. Carrington D. (2022) Pollution responsible for one in six deaths across planet, scientists warn. *The Guardian*. May 17 [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2022/may/17/pollution-responsible-one-in-six-deaths-across-planet> (date of access: 28.02.2026).
4. Carrington D. (2024) Sharks deserting coral reefs as oceans heat up, study shows. *The Guardian*. September 9 [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/article/2024/sep/09/sharks-deserting-coral-reefs-climate-crisis-heating-oceans-study> (date of access: 14.09.2025).
5. Devlin H. (2025) Light pollution causes urban birds to stay awake longer each day, study finds. *The Guardian*. August 21 [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2025/aug/21/light-pollution-causes-urban-birds-to-stay-awake-longer-each-day-study-finds> (date of access: 16.09.2025).
6. Greenfield P. (2020) Humans exploiting and destroying nature on unprecedented scale – report. *The Guardian*. September 10 [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2020/sep/10/humans-exploiting-and-destroying-nature-on-unprecedented-scale-report-aoe> (date of access: 31.03.2026).
7. Lu D. (2021). World's feral pigs produce as much CO2 as 1.1m cars each year, study finds. *The Guardian*. July 19 [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2021/jul/19/worlds-feral-pigs-produce-as-much-co2-as-11m-cars-each-year-study-finds> (date of access: 17.09.2025).
8. Milman O. (2024) Oceans face 'triple threat' of extreme heat, oxygen loss and acidification. *The Guardian*. June 4 [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/article/2024/jun/04/extreme-heat-oceans-acidification> (date of access: 12.09.2025).
9. Neslen A. (2024) Extraction of raw materials to rise by 60% by 2060, says UN report. *The Guardian*. January 31 [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2024/jan/31/raw-materials-extraction-2060-un-report> (date of access: 10.09.2025).
10. UNEP/CMS/Resolution 14.5. (2024) Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals. Adopted by the Conference of the Parties at its 14th Meeting (Samarkand, February 2024), 5 .
11. Watts J. (2024) Land degradation expanding by 1m sq km a year, study shows. *The Guardian*. December 01 [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2024/dec/01/land-degradation-expanding-by-1m-sq-km-a-year-study-shows> (date of access: 01.03.2026).
12. Watts J. (2019) Resource extraction responsible for half world's carbon emissions. *The Guardian*. March 12 [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2019/mar/12/resource-extraction-carbon-emissions-biodiversity-loss> (date of access: 12.09.2025).
13. Weston P. (2023) 10 ways the climate crisis and nature loss are linked. *The Guardian*. November 29 [Online]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2023/nov/29/10-ways-in-which-climate-crisis-and-nature-are-linked-aoe> (date of access: 25.02.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 10.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

